

Egyetemisták ásatáson

Mozgalmas nyár volt az idei a Móra Ferenc Múzeum régészei számára. Két nagyszabású föltárássra került sor, mindkettőre a Csongrád megye észak-keleti részén fekvő kis falu, Eperjes mellett.

AZ ELSŐ ÁSATÁS június-július folyamán a Fábiansbestyén és Eperjes között felúton levő Tsz-majorságban volt. Az itt levő dombot néhány éve elhordták, és egy villanypózna gödrének ásásakor talált embercsontok és fémleletek darabok az itteni iskola tanárához, Orosz Imréhez kerültek. Az ő bejelentése nyomán szállt ki az ásató gárda Bálint Csanád honfoglaláskorral foglalkozó régész vezetésével. A „gárda” tagjai kicsit maguk is szakértők. Ti, az egyetem, és a főiskola hallgatók. Többségük történelem szakos. Közös tulajdonságuk az, hogy valamennyien szeretik a régészetet. Az első napok kissé nehéz beindulása után (a vizsgaidőszakban elpuhult tenyereken megjelenő vízholtyagokkal egyenes arányban) egymás után kerültek elő a sírok. A második hét végén az ásátás térképén lassan-lassan formát öltött egy — a leletekből I. László korára datálható — temető képe. Az eredmény végül is 23 föltárt sír.

Lévn, hogy a XI. század gazdasági viszonyai, és a kereszténység fölvétele nyomán a temetkezési szokások is megváltoztak, legfőbb jellemvonás a mellékletek gyér száma, ill. a legtöbb esetben ezek teljes hiánya. A 23 sír közül — egy föltehetőleg — gyermeklány sírjában talált pasztagyöngy-sor, néhány hajkarikán és pénzdarabon kívül — amely utóbbiak a temető pontos azonosítását lehetővé tették — csupán egyetlen vasból készült kés maradványa került elő. Bár a temető föltárása korántsem ért véget, (hisz ez nagyságától függően évek hosszú sorát veheti igénybe), de a jelenlegi ismeretek birtokában is komoly lehetőségeket tár a kutatók elé. Mint Bálint Csanád elmondotta, a sírok valószínűleg az ásátás helyétől nem messze található hasonló korú faluhoz tartoznak. A kettő együttes föltárása komoly adatokat szolgáltathat majd a magyar feudális állam kialakulásáról és a XI. század második felében levő fejlettségről, valamint a kor gazdasági problémáiról történések között hosszú ideje folyó heves vita eldöntéséhez, nemkevése az itteni lakosság antropológiai hovatartozásának megállapításához.

A másik ásátásra az elmúlt hetekben került sor, de a már összeszokott gárda ezúttal a falu ellenkező, Gádosor felé eső részén fogott munkába. 1944-ben egy tanya építése során találtak itt 3 gazdag sírt. A leletek egy része a Szentesi Múzeumba került, majd a háború viszonyai között elkallódott. A másik része különböző ékszeresek — pedig az Orosházi ékszerészek közé jutott, ahol szintén nyomavestett (mint már nem először a régészet történetében). Ennek a tanyának a helyén kezdődött el az ásátás. A talált sírok száma alatta maradt az előzőknek, a mellékleteke viszont sokkal nagyobb.

AZ ELŐKERÜLT HONFOGLALÁS-KORI temető a X. század első harmadából való, és valószínűleg egy nemzetség előkelőinek temetkezési helye volt. Elsőként egy gazdag, föltehetően középkorú nő sírja bontakozott ki a régészek ási alól. A látvány, amely szemük elé tárult, méltán váltott ki csodálatot, mert a benne található tárgyak ismert gazdag honfoglaláskori sírok arvagával vetekednek. A ruhát összefogó gombok, bronzveretek, két duplán sodort karperec, ezüst ruhapitykék — aranyozás látható nyomai —, szintén a gazdagságra utaló értékes lószerszám (zabla, kengyel, nyeregmaradványok) és ami igen ritka, egy több mint tíz darabból álló, ruhanyakat díszítő ezüst ékszer került elő. Mindezek fölbecsülhetetlen segítségét nyújtanak a kutatóknak a honfoglaláskori viselet rekonstruálásában és a törzsen belül vagyoni alapon meginduló differenciálódás mértékének megállapításához. Ezen következtetéseknek levonását csak elősegíti a másik sír leletanyaga is. Egy fiatal férfi sírja, aki mellé nemcsak a lószerszámot, hanem lovának fejét és négy lábát is elhelyezték. (A ló többi részét a gyászoló rokonság a halotti toron jóétvágyal elfogyasztotta.) Ez összefüggött az akkori vallásos hiedelmekkel, miszerint a halottnak a túlvilágon szüksége lesz a lovára.

EBBŐL A SÍRBŐL is gazdagon került elő ruhadísz — dús aranyozás nyomaival — és a sajátosságos keveredő női és férfi ruhadíszek különös helyzete arra enged következtetni — világosan látszik, hogy sírbolygatás nem történt —, hogy a gyászoló nők valamelyikének a gyász kifejezésére megszagottat és sírbabott ruhájáról kerültek oda. (Ezt a sírt a jövő év elején nyíló kiállításban valószínűleg „in situ” megtekintheti a nagyközönség is a Móra Ferenc Múzeumban.)

Mindent összegezve — az ásátást végző hallgatók, Katanich Ferenc, Körmenyi József, Szemkő Endre, Ördögh Szilveszter, Szegvári Menyhért, Szabó János, Szilágyi János és a jelen sorok írja — itt szerzett tapasztalataik, a múzeum pedig a gazdag anyag birtokában eredményesen eltöltött nyarat mondhat magáénak.

ZOMBORI ISTVÁN

Gólyák havában

Szeptember a diákok nagy hónapja: tanévkezdés. Gondokkal, várakozásokkal — s a mindenkori újoncok szorongásaival. Ezekről beszélgettünk a Móra Ferenc Kollégiumban a „kisdiákok” közül Szóbel Eszter bölcsészszel és Meszlényi Éva joghallgatóval.

— Mint minden elsőm is „felve” jöttünk a kollégiumba, de hamar megbarátkoztunk az új környezettel, — kezdte a beszélgetést Meszlényi Éva. Először nagyon szorongtunk, s jó volt, amikor a felsőévesek bekapogtak hozzánk, hogy bármi problémánk van, szóljunk s ők segítenek. Érdekes programot állítottak össze, megismerkedtünk a várossal, megmutatták hol lesznek az előadások. Még az autóbussz bérleteinket is megcsináltatták, hogy ezzel se kelljen bajlódniuk. Jól érezzük itt magunkat, s a kollégium

egészséges légköre, a segíteni akarás különösen a vizsgaidőszakban jelent majd sokat.

Szóbel Eszter Budapestről érkezett, s nem ő az egyedüli. Sokan felteszik a kérdést, hogy miért éppen ide jött, hiszen a fővárosban is lehetősége volt továbbtanulásra.

— Remélem finoman fejezem ki magam, ha azt mondom, hogy sok kellemetlen dolgot hallottam az ELTE-ről, s azt ott tanulók mondták ezeket nekem. Mindig vágytam vidékre, pedig tősgyökeres pesti vagyok. Az osztályfőnökömmel beszéltem meg a dolgot, s úgy gondoltuk Szegeden több esélyem van. No nem azért, hogy itt alacsonyabb a színvonal, de kevesebb a jelentkező.

— S otthon hogyan fogadták tereveid?

— Az utolsó napig „közelharcot” vívtunk — mondja nevetve. Szüleim nem akartak elengedni, féltettek az „idegen” várostól. Nyugodtan mondhatom, eddig nem bántam meg. A kollégiumban máris jó barátaim vannak. Jó kis közösség a miénk. Nem akarom Évát ismételn, de nagyszerű a kollégium légköre. Az sem aggasztott, amitől a pestiek „félnek”, hogy vidéken nem lehet művelődni. Itt is van színház, mozi, itt is megnézhetek érdekes tárlatokat. Eddig semmi különbséget nem látok a két város között. Meggyőződés, hogy a fővárosiak sem járnak többet színházba, sőt annyit sem mint a vidékiek.

— Okozott-e problémát a középiskoláról az egyetemre való átmenet?

— Igen! Más-más iskolától jöttünk, s így természetesen a színvonal is különböző. Különösen az idegen nyelvel van sok problémánk. Tagozatos osztályból jöttem, mégis nagyon furcsa, hogy az előadásokon csak németül beszélnek. A jegyzetelés még nagy gondokat okoz.

— Ugyanezt mondhatom én is — folytatja a gondolatot Meszlényi Éva. — Különösen azok a tárgyak okoznak sok problémát, amelyekkel a középiskolában nem találkoztunk, így a politikai gazdaságtan és a statisztika.

— A tanuláson kívül mivel szeretnétek foglalkozni, s egyáltalán mit vártok az egyetemről?

— Az egyetemi színpad munkájában szeretnénk részt venni, a diáklétben angol lapokból, könyvekből fordítok, s ha később lesz időm szívesen bekapcsolódnék a kollégium kulturális életébe.

Hogy a kérdés másik felére válaszoljak, sokat várok. Legszebb éveim lesznek, szeretném magam továbbképezni, hogy megalapozott tudású jogász lehessék — mondta Meszlényi Éva.

— Én is a színjátszócsoporthoz akarok dolgozni, s szívesen résztveszek az egyetemi KISZ munkájában. Hogy mit várok az egyetemről? Talán úgy fogalmaznám mit várok magamtól, hiszen ez már nem az egyetemem múlik. Lehet hogy sokat ismételt szavakat mondok, de tudom ilyen lehetőségem nem lesz több mint ez az öt év, tehát sokat várok és akarok tenni. Érdeklődési körömmel megfelelően a legtöbbet akarom kihozni magamból, barátokat, élményeket szerezni. Remélem nem fogok csalódn — mondja végül Szóbel Eszter.

Sok sikert, élményekben gazdag egyetemi éveket kívánunk nekik és valamennyi gólyánknak.

GULYÁS ERZSÉBET

SZ. M.

Tízéves az Acta Geographica

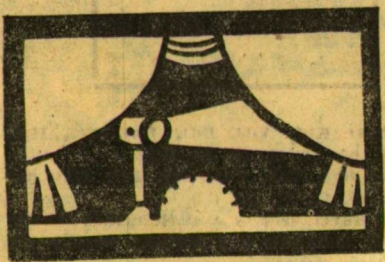
TUDOMÁNYEGYETEMÜNK Gazdaságföldrajzi Tanszéke a 10. évfolyamába lépett Acta Geographica kettős változatát ünnepi számával köszöntötte Szeged felszabadulásának negyedszázados évfordulóját. A Die Lage und die ökonomische Entwicklung von Szeged címmel megjelent könyvformájú kiadvány — melynek anyagi költségeihez a városi tanács jelentős támogatást adott — első lépcsőfoka a tanszék kutatógárdája és a városi tanács gazdasági szervei közötti egyre szorosabb együttműködésnek. S mint ilyen a város és az egyetem kapcsolatainak bővítését célzó kezdeményezést — amely a tervek szerint 1972-re egy szegedi gazdaságföldrajzi monográfia elkészítését célozza — egyértelmű örömmel kell értékelnünk.

A kiadvány 5. társszerzésben készült tudományos igényességű cikkből áll. „A szegedi agglomeráció néhány kérdése” című tanulmányban Dr. Tóth József — dr. Krajtkó Gyula — dr. Péntes István a város közvetlen közelében lévő települések 1949 óta végbement fejlődésével és ezen változások Szegedre gyakorolt hatásával foglalkozik — az agglomeráció tényét bizonyítja. Dr. Krajtkó Gyula és dr. Tóth József cikke Szeged munkaerőgazdálkodásának problematikáját taglalja, javaslatokat téve arra, hogy mely gazdasági ágazatok fejlesztésével befolyásolható, hogyan biztosítható az egyre iparosodó város munkaerőtartaléka. Dr. Péntes István, dr. Tóth József és dr. Palotás Jolán (Szeged vonzáskörzete) a városnak környezetére gyakorolt hatását konkrét tényeken keresztül vizsgálja. Rendkívül körültekintő munkával készült, nagyon precíz statisztikai kimutatások alapján Szeged munkaerő, ipari, iskolaügyi, egészségügyi, idegenforgalmi és igazgatási vonzásának határát jelölik ki. A „Szeged iparának fejlődése és fejlesztési lehetőségei”-ről készült tanulmányban dr. Krajtkó Gyula és dr. Palotás Jolán elemzik az eddig megteremtett utat, az ipar területi elhelyezkedését a városban és annak környékén, illetve javaslatot tesznek a nehézipar fejlesztésére és választják az új ipari zónák kialakulását.

Dr. Péntes István és dr. Tóth József cikke — A mezőgazdasági termelés övezetességének néhány kérdése Szeged környékén — azt bizonyítja, hogy Szeged, mint gyorsan fejlődő ipari város a mezőgazdasági struktúrát gyűrűzetesen változtatja meg és ez a változás eléggé gyors és radikális.

A KOLLEKTIV TANSZEKI kutatómunkával készült ünnepi acta bizonyítéka annak, hogy a város igényével találkozó egyetemi kutatások lehetőségei adottak és minél szélesebb skálán való kibontakoztatásuk mindkét félnek és népgazdaságunknak is hasznára válnak. Várjuk az ilyen irányú további kezdeményezéseket!

SZ. M.

Színházunk már van...

Hunyady Sándor:
Feketeszáru cseresznye

Színházunk már van — ezt nem árt megjegyeznünk, — hiszen évekig csak operatársulatunk volt. Az idén azonban az öreg kiéremesült épület már az igazi színház levegőjét árasztja futószőnyegeivel, a színészek fotóival, a büfében megrendezett képzőművészeti és az emeleten oly dekoratív módon megcsinált bélyegkiállításal.

És vannak színészeink is, prózai színészek, akik beszélni tudnak, megjelenésükkel illúziót keltenek, akik elhittetik mindazt, ami a színpadon történik. Ilyen színészek például Bicskey Károly és Nagy Attila a Feketeszáru cseresznye férfi főszereplői is. Nekik meg kell adni a legveszélyesebb epizódjának — első — Sándor Ivánnak — köszönhetjük hogy Hunyady Sándor a harmincas években nagy sikert ért, de ma már meglehetősen hervadt darabja valódi színházi estével ajándékoz meg

bennünket. Kevésbé támasztja fel az avult szerelmi konfliktust a női főszereplő, Fogarassy Mária, akinek nem mindig hisszük el, hogy két nagyszerű férfi szerelmét kiérdemelheli.

Ismételtem, színházunk már van. Darabjaink azonban — úgy tűnik — még nincsenek. Mert a számos novellájában oly elevenen ható, stílusában és gondolataiban friss Hunyady Sándor említett színpadi műve bizony elvesztette aktualitását. A vérbő szerb birtokos, s a snájdig magyar szolgabíró versengése egy asszonyért legfeljebb az idősebbek nosztalgijára, s a húszévesen aluliak ifjúságiregény-fantáziájára számítva kelthet igazi érdeklődést. Nem enyhít ezen Lendvay Ferenc rendezőnek az a szándéka sem, hogy az előadással igyekezett a nemzetiségi gyűlölettel szemben tiszteletreméltó humanista mondanivalót tolmácsolni.

F. J.

Lassított vígjáték?

A „Négy apának egy leánya” előadásáról

VIGJÁTEKOT IGÉRT a színház Móra Ferenc: Négy apának egy leánya című regényének színpadra állításával. S olyan játékot láthatunk, amelynek szemlélése közben vígságunk — ha magunkkal vinnénk is — elpárolog. A regény ismerői, Móra kedvelői jöbbit vártak a színrevittől, azt, — amit korábban Komor István rendező is megfogalmazott — hogy a darab Móra írói világát teljes gazdagságában nyújtja. S hogy ez nem így történt, annak

több oka van. A bonyolult összetevők közül legsúlyosabban talán az esik latba, hogy az átdolgozó Mórincz Lili számos buktatót hagyott azzal, hogy a regényt (a prózát) prózáként vitte színpadra, hosszú, vontatott menetben. Abban, hogy az unalmasságot sikerül elkerülni elsősorban a rendező, és Székely László díszlettervező mozgó térelemekkel történő „felgyorsítási” törekvése az érdem. A gyorsan mozgó hangulatok és modern hatást keltő díszletek — s bármilyen furcsán hangzik is így van — az epizódfigurák ideznek legtöbbet Móra világából. Kitűnő színészi teljesítményt nyújt ezekben a néhány vonással megformált alakokban Pagonyi Nándor, Gémesi Imre, Katona András és Zádori István. Az ő vitalitásukat hiányoljuk a főbb szerepek alakítóitól, akik közül senkit sem tudunk egyértelműen kiemelni, mert csak felvillanásaik vannak, a mórjai anekdotázó hangvétel adta elkaptat pillanatokban. Egészében véve úgy érezzük, hogy kissé „tűgyámolták” a darabot; sajnáljuk, s ezért nem vig számunkra ez a játék, ez a színházi este.

SZ. M.

Stilizált pofonok

Revü-operett a szegedi színházban

HÉT POFONT kaptunk az Aszlányi —Gyulai Gál—Karinthy szerző hármastól a szegedi színház előadásában. Hét stilizált pofont, amely — szándékában legalábbis — nem a tenvér, ha-

nem a szellemes poékok erejétől csattant volna a közönség arcán. Sajnos azonban az Aszlányi Károly alapanyagából Karinthy Ferenc által színpadra alkalmazott, s Gyulai Gál János zenéjével hígított revü-operett sem eléggé mulatságos, sem eléggé zenés nem volt ahhoz, hogy emlékezetünkben megmaradjon.

A közönség érdeklődését elsősorban Eckst Imre ötletgazdag szépen komponált rendezése, Gergely István stilizált kifejező díszletei, valamint a nem lanyhuló várakozás tartotta ébren, hogy tudnillik Medveczky Ilona pompás teste miféle újabb jelmezekben — a változatos jelmezek Gombár Judit jelmeztervezőt dicsérik — lép színre. Egyébként minden a rendezői díszlet és jelmeztervezői ötlet ellenére az előadást csöndes unalom lengi be, mert a zene túlságosan híg, a poékok nem csattannak elég hangosan, mert a közreműködő színészek közül egyedül Janka Béla tud énekelni, és mert a még oly izgalmas szemtelenség se tudja betölteni egy kétrészes zenés darab kereteit.

FIGYELEMRE MÉLTÓ színészi teljesítményt egyedül Máriáss József nyújt a pofonokat élvezendő Terbanks szerepében, kívánunk neki a jelenleginél több lehetőséget képességei kibontására. Kedves természetes egyszerűséggel játssza a „pofozóembert” Végvári Tamás, kár, hogy közvetlensége nem párosul szellemességgel is. Az előadás székszeplije, a közönség csalogató név a színpadon Medveczky Ilonáé, aki mindenekeelőtt megjelenésével, pikáns mozgásával meg is felel ennek a várakozásnak. A színészi játékban azonban még meglehetősen gyakorlatlan. Ügyealakítás még Janka Béla újságírója és Tornyai Magda titkárnője.

F. J.